

## POSTANOWIENIE

28 maja 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Władysław Pawlak

na posiedzeniu niejawnym 28 maja 2024 r. w Warszawie  
w sprawie z powództwa Banku  
przeciwko M. M.  
o zapłatę,  
na skutek skargi kasacyjnej M. M.  
od wyroku Sądu Okręgowego w Bydgoszczy  
z 28 listopada 2022 r., II Ca 705/22,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 2700 (dwa tysiące siedemset) zł, z ustawowymi odsetkami za opóźnienie za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia pozwanemu niniejszego orzeczenia do dnia zapłaty, tytułem kosztów postępowania kasacyjnego.**

(E.C.)

## UZASADNIENIE

W związku ze skargą kasacyjną pozwanego M. M. od wyroku Sąd Okręgowego w Bydgoszczy z dnia 28 listopada 2022 r., sygn. akt II Ca 705/22 Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398<sup>9</sup> § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Tylko na tych przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Dopuszczenie i rozpoznanie skargi kasacyjnej ustrojowo i procesowo jest uzasadnione jedynie w tych sprawach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne. Zatem nie w każdej sprawie, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania. Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie rozpoznaje sprawy, a jedynie skargę, będącą szczególnym środkiem zaskarżenia. W judykaturze Sądu Najwyższego, odwołującej się do orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu, jeszcze w okresie obowiązywania kasacji zostało utrwalone stanowisko, że ograniczenie dostępności i dopuszczalności kasacji nie jest sprzeczne z Konstytucją RP, ani z wiążącymi Polskę postanowieniami konwencji międzynarodowych (por. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 17 stycznia 2001 r., III CZP 49/00, OSNC 2001, nr 4, poz. 53).

Podstawowym celem postępowania kasacyjnego jest ochrona interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni oraz wkład Sądu Najwyższego w rozwój prawa i jurysprudencji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000, nr 7-8, poz. 147).

Przedstawienie okoliczności uzasadniających rozpoznanie skargi kasacyjnej nie może ograniczać się bowiem do ich ogólnikowego powołania czy przytoczenia (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 grudnia 2000 r., V CKN 1780/00, OSNC 2001, nr 3, poz. 52). Sąd Najwyższy nie ma obowiązku zastępowania skarżącego i poszukiwania argumentów przemawiających za przyjęciem skargi kasacyjnej do rozpoznania (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 22 lutego 2007 r., I UZ 47/06, OSNP 2008, nr 7-8, poz. 118). Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania stanowi jej element samodzielny -

wyodrębniony w oddzielnej jednostce normatywnej i nie może być utożsamiany z innymi wymogami formalnymi skargi kasacyjnej, w tym jej podstawami i ich uzasadnieniem (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 19 czerwca 2008 r., II UZ 18/08, nie publ. z dnia 10 marca 2016 r., II CSK 10/16, nie publ., z dnia 8 stycznia 2019 r., IV CSK 243/18, nie publ.).

Skarżący zarzucił: 1) naruszenie prawa procesowego tj. art. 233 § 1 k.p.c. przez przyjęcie, że pozwany zawarł umowę kredytu bezpośrednio z pracownikiem banku, a zatem miał mieć świadomość warunków podpisywanej umowy, przy całkowitym pominięciu wskazanych pozwanemu przez pośrednika warunków kredytu, wydanych przez niego dokumentów, podpisanych warunków kredytu, złożenia wniosku kredytowego czy pominięciu przez pracownika banku obowiązku informacyjnego; 2) naruszenie prawa materialnego, tj. art. 58 § 1 i 2 k.c. przez jego pominięcie w sytuacji, gdy łącząca strony umowa kredytu gotówkowego z 22 kwietnia 2016 r. została dokonana na skutek działalności E. S.A., była więc nieważna jako sprzeczna z przepisami ustawy; art. 5 k.c. przez jego niezastosowanie w sytuacji, gdy zawarta przez strony umowa jest sprzeczna z prawem i narusza dobre obyczaje, a także doprowadziła do tego, że pozwany jest zobowiązany do spłaty kredytu, którego nie otrzymał, zaś Sąd drugiej instancji oparł się na fakcie, że to pracownik banku podpisywał umowę z pozwanym, przy czym pominięto okoliczności zawarcia tej umowy, brak zapoznania się z jej postanowieniami i rolę pośrednika banku przy jej zawieraniu.

W tym miejscu należy zwrócić uwagę, że w ramach podstaw kasacyjnych zarzut oparty na naruszeniu art. 233 k.p.c. jest niedopuszczalny (art. 398<sup>3</sup> § 3 k.p.c.).

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący oparł na przesłance uregulowanej w art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 4 k.p.c. Przesłanka ta nie została jednak spełniona.

Przewidziana w art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt. 4 k.p.c. oczywista zasadność skargi kasacyjnej zachodzi wówczas, gdy z jej treści, bez potrzeby głębszej analizy oraz szczegółowych rozważań, wynika, że przytoczone podstawy kasacyjne uzasadniają uwzględnienie skargi. W wypadku, gdy strona skarżąca twierdzi, że jej skarga

kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, powinna przedstawić argumentację prawną, wyjaśniającą w czym ta oczywistość się wyraża oraz uzasadnić to twierdzenie. Powinna w związku z tym wykazać kwalifikowaną postać naruszenia prawa materialnego i procesowego, polegającą na jego oczywistości *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004, nr 3, poz. 49, z dnia 14 lipca 2005 r., III CZ 61/05, OSNC 2006, nr 4, poz. 75, z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, nie publ., z dnia 29 kwietnia 2015 r., II CSK 589/14, nie publ.). Przestanką przyjęcia skargi kasacyjnej nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 października 2015 r., IV CSK 189/15 nie publ. i przywołane tam orzecznictwo).

W ocenie skarżącego oczywista zasadność skargi kasacyjnej wynika z naruszenia przepisów prawa procesowego i prawa materialnego.

Zdaniem Sądu Najwyższego nie zostało wykazane, że skarga kasacyjna jest oczywiście zasadna. Pozwany zawierając sporną umowę występował jako konsument. Miały więc zastosowanie przede wszystkim przepisy dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz.U UE z 1993 r., L. 95, s. 29; dalej: „dyrektywa 93/13”; przepisy tej dyrektywy zostały implementowane do krajowego porządku prawnego) oraz ich wykładnia prezentowana przez Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej (która jednak w tej materii zawiera tylko ogólne i abstrakcyjne wskazania dla sądów krajowych, obowiązanych do dokonania samodzielnej kwalifikacji, w poszczególnych sprawach, na podstawie treści konkretnej umowy i okoliczności faktycznych z nią związanych), a także przepisy ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (jedn. tekst: Dz. U. z 2023 r., poz. 1028; dalej: „u.k.k.”).

Sąd krajowy zobowiązany jest do zbadania z urzędu, czy dane warunki umowne wchodzące w zakres stosowania dyrektywy mają nieuczciwy charakter i by dokonawszy takiego badania, zniwelował brak równowagi między konsumentem a przedsiębiorcą (zob. wyroki Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 4

czerwca 2009 r., C - 243/08, Pannon GSM, motywy 31,32, z 14 czerwca 2012 r., C - 618/10, Banco Espanol de Credit SA, v. Joaquin Calderon Camino, motywy 39, 40, 42,43, a także wyrok z 3 marca 2020 r., C - 125/18, Gomez del Moral Guasch, motyw 62).

Zgodnie z art. 385<sup>1</sup> § 1 k.c. postanowienia umowy zawieranej z konsumentem nieuzgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszają jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. Z przepisu tego wynika, że przewiduje on dwa wyłączenia, a mianowicie dotyczące postanowień określających główny przedmiot umowy oraz odnoszące się do relacji ceny i wynagrodzenia do dostarczonych w zamian towarów lub usług. W przypadku świadczeń głównych badanie adekwatności ceny lub wynagrodzenia do dostarczonych w zamian towarów lub usług jest wyłączone spod kontroli, o której stanowi art. 385<sup>1</sup> § 1 k.c., chyba że postanowienia te nie zostały sformułowane jednoznacznie.

Stosownie do art. 385<sup>1</sup> § 2 k.c. niedozwolone postanowienie umowne nie wiąże konsumenta, co uzasadniania jego bezskuteczność od samego początku (por. wyroki Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 26 października 2006 r., C - 243/08, w sprawie E. M. Mostaza Claro przeciwko Centro Movil Millenium, i z dnia 1 października 2015 r., C - 348/14, w sprawie M. Bucura przeciwko S.C. Bancpost SA; uchwała Sądu Najwyższego z dnia 29 czerwca 2007 r., III CZP 62/07, OSNC 2008, nr 7-8, poz. 87, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 30 maja 2014 r., III CSK 204/13, nie publ.).

W świetle art. 385<sup>1</sup> § 1 k.c. postanowienie umowne jest sprzeczne z dobrymi obyczajami, jeżeli kontrahent konsumenta, traktujący go w sposób sprawiedliwy, słuszny i uwzględniający jego prawnie uzasadnione roszczenia, nie mógłby racjonalnie spodziewać się, iż konsument ten przyjąłby takie postanowienie w drodze negocjacji indywidualnych. Natomiast w celu ustalenia, czy klauzula rażąco narusza interesy konsumenta, należy wziąć przede wszystkim pod uwagę, czy pogarsza ona jego położenie prawne w stosunku do tego, które, w braku odmiennej

umowy, wynikałoby z przepisów prawa, w tym dyspozytywnych (por. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 20 czerwca 2018 r., III CZP 29/17, OSNC 2019, nr 1, poz. 2). Rażąco naruszenie interesów konsumenta oznacza nieusprawiedliwioną dysproporcję, na niekorzyść konsumenta praw i obowiązków wynikających z umowy, skutkujące niekorzystnym ukształtowaniem jego sytuacji ekonomicznej oraz jego nierzetelne traktowanie (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 3 lutego 2006 r., I CK 297/05, nie publ., z dnia 15 stycznia 2016 r., I CSK 125/15, OSNC - ZD 2017, nr 1, poz. 9; z dnia 27 listopada 2015 r., I CSK 945/14, nie publ., z dnia 30 września 2015 r., I CSK 800/14, nie publ., z dnia 29 sierpnia 2013 r. I CSK 660/12, nie publ.).

Przepis art. 36a u.k.k. został wprowadzony ustawą z dnia 5 sierpnia 2015 r. o zmianie ustawy o nadzorze na rynku finansowym oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1357), ale nie jest wynikiem implementacji do polskiego porządku prawnego normy prawa unijnego (na co zwrócił też uwagę Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej w wyrokach z dnia 26 marca 2020 r., C - 779/18, Mikrokasa oraz z dnia 3 września 2020 r., C - 84/19, C - 222/19 i C - 252/19, Profi Credit Polska S.A.), jakkolwiek sama ustawa o kredycie konsumenckim stanowiła implementację Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/48/WE z dnia 23 kwietnia 2008 r. w sprawie umów o kredyt konsumencki oraz uchylającą dyrektywę Rady 87/102/EWG (Dz. Urz. UE L 133 z dnia 22 maja 2008 r.).

Maksymalna wysokość pozaodsetkowych kosztów kredytu w całym okresie kredytowania nie może przekroczyć całkowitej kwoty kredytu (art. 36a ust. 2 u.k.k. - tak w chwili zawarcia spornej umowy kredytowej; obecnie jest to 45%), którą jest kwota wszystkich środków pieniężnych nieobejmujących kredytowanych kosztów kredytu, które kredytodawca udostępnia konsumentowi na podstawie umowy o kredyt (art. 5 pkt 7 u.k.k.). Jak wspomniano przepis ten ma zastosowanie także do umów o pożyczkę (art. 3 ust. 2 pkt 1 u.k.k.).

Z wyroków Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 26 marca 2020 r. i z dnia 3 września 2020 r., wynika, że przepis art. 36a u.k.k. nie pozostaje całkowicie neutralny w płaszczyźnie unijnej ochrony konsumentów. Trybunał zwrócił uwagę, że art. 3 ust. 1 dyrektywy 93/13, należy interpretować w ten sposób,

że warunek umowny dotyczący pozaodsetkowych kosztów kredytu, który określa ten koszt poniżej ustawowego pułapu i który przenosi na konsumenta koszty działalności gospodarczej kredytodawcy, może powodować znaczącą nierównowagę, wynikającą z umowy, praw i obowiązków stron ze szkodą dla konsumenta, gdy obciąża konsumenta kosztami nieproporcjonalnymi, w stosunku do świadczeń oraz do kwoty otrzymanego kredytu, zaś ustalenie tego należy do sądu krajowego. Ponadto Trybunał wskazał, że w związku z tym, iż art. 36a u.k.k. nie określa praw i obowiązków stron umowy, lecz poprzestaje jedynie na ograniczeniu ich swobody w zakresie ustalania pozaodsetkowych kosztów kredytu powyżej pewnego poziomu, nie odzwierciedla bezwzględnie obowiązujących przepisów o charakterze ustawowym i wykonawczym, a zatem nie jest wyłączony z zakresu zastosowania dyrektywy 93/13, w szczególności art. 3, art. 4 i art. 6. Ustawowy pułap kosztów pozaodsetkowych z art. 36a u.k.k. oraz mechanizm kontroli niedozwolonych postanowień umownych przewidziany w ostatnio powołanej dyrektywie, pozostają względem siebie niezależne.

Z kolei w wyroku z 23 listopada 2023 r., C-321/22 Trybunał wyjaśnił, że art. 3 ust. 1 dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, że o ile badanie ewentualnie nieuczciwego charakteru warunku dotyczącego pozaodsetkowych kosztów umowy kredytu zawartej między przedsiębiorcą i konsumentem nie jest wykluczone na podstawie art. 4 ust. 2 tej dyrektywy w związku z jej art. 8, nieuczciwy charakter takiego warunku może zostać stwierdzony przy uwzględnieniu okoliczności, że przewiduje on zapłatę przez konsumenta kosztów lub prowizji w kwocie rażąco nieproporcjonalnej do świadczonej w zamian usługi

Treść zawartej przez pozwanego umowy pożyczki gotówkowej z 22 kwietnia 2016 r. w kwocie 43 500 zł, z okresem spłaty do 15 kwietnia 2026 r., wskazuje że drugą jej stroną był powodowy Bank w imieniu, którego podpis złożyła dyrektor oddziału i opiekun klienta (k. 5). Całkowity koszt kredytu został określony na kwotę 78 796,80 zł, z czego na opłaty, prowizje i odsetki przypadła kwota 35 296,80 zł, przy czym łączna kwota odsetek wyniosła 25 748, 02 zł, zaś prowizja 9 548,78 zł, przy czym ta ostatnia została skredytowana z kwoty udzielonego kredytu (opłata przygotowawcza nie została pobrana; na temat charakteru prawnego prowizji przy kredycie konsumenckim zob. też uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego z 27

października 2021 r., III CZP 43/20). W umowie tej postanowiono, że wypłata kwoty kredytu zostanie przekazana zgodnie z dyspozycją kredytobiorcy zawartą we wniosku kredytowym w formie wypłaty gotówki w kasie Banku, jak również, że spłata kredytu następować będzie na rachunek kredytodawcy.

Z powyższego wynika, że z uwagi na czasookres (10 lat), na który została zawarta sporna umowa pożyczki oraz przewidzianą w kodeksie cywilnym wysokość maksymalnych odsetek wynikających z czynności prawnej, kwota tych odsetek została określona prawidłowo, stosownie zresztą do postanowień u.k.k. Ponadto wysokość prowizji jako pozaodsetkowego elementu kosztu kredytu - w kontekście kwoty kredytu udostępnionej pozwanemu, czyli nieuwzględniającej wysokości tej prowizji (została ona bowiem skredytowana) - jest zdecydowanie niższa od maksymalnej wysokości pozaodsetkowych kosztów kredytu (w niniejszej sprawie poza prowizją inne opłaty od pozwanego nie były pobierane). W konsekwencji mając też na uwadze wyżej powołane orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej nie ma podstaw do przyjęcia, że rozkład prawa i obowiązków w spornej umowie był rażąco niesprawiedliwy dla pozwanego.

Z powyższych przyczyn Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania na podstawie art. 398<sup>9</sup> § 2 k.p.c.

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 108 § 1 k.p.c., art. 391 § 1 k.p.c. i art. 398<sup>21</sup> k.p.c., w zakresie zaś odsetek, opierając się na art. 98 § 1<sup>1</sup> k.p.c. w zw. z art. 19 ust. 1 i art. 31 ustawy z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 614) oraz przy uwzględnieniu § 2a rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 6 sierpnia 2014 r. w sprawie określenia brzmienia klauzuli wykonalności (jedn. tekst: Dz. U. z 2021 r., poz. 2324). Zasądzone koszty obejmują wynagrodzenie za zastępstwo procesowe ustalone według stawki minimalnej (§ 2 pkt 6 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie jedn. tekst: Dz. U. z 2023 r., poz. 1964).

(E.C.)

[ms]